

KARACADAĞ

DİYARBAKIR HALKEVİ DERGİSİ

İÇİNDEKİLER

Dünya işleri karşısında

Karı kararımız

Sıramız gelirken (Şiir)

Paşazade, taarruz ve sabotaj
hizmetine karşı

Kıbrıs meselesi (Şiir)

Musiki Terbiyesi

Baykus (Şiir)

Türk köylüsü ve spor

Geçen günlerden sonra (Şiir)

Bibliyografya

Halkevi haberleri

S. A.

Ömer Öner

Behçet Kemal Çağlar

Kemal Çakın

Behice Sadık Boran

Nihat Başta

Ihsan Ünal

Celâl Güvenc

Nûzhet Baba

Nebahat İşildar

K. Baykal

SAYI: 30

TEMMUZ

1940

CİLT : 3

DİYARBAKIR BASIMEVİ

Yazı Hey'eti

Salim Atalık — Seyfi Alban — Kâzım Baykal — Süheyl Beken
Hüsrev Eldem — Usman Eti — Osman Ocak — Kâzım Oral
Ömer Öner — Neşati Üster

MUHABİR AZA : Cavit Demiral (Lice) Münip Gültekin (Ergani)
Fuat Arıkan (Egil) Calâl Şefkatlioglu (Kulp)

Umumi Neşriyatı Idare eden Yazı İşleri Müdürü
AGÂH ARMAN

Abone Şartları : Yıllığı 100 Kuruş 6 Altı aylığı 50 Kuruş Flatı 10 Kuruş.
Abone olmak isteyenler Diyarbakır Halkevi başkanlığına müracaat etmelidir.

KARACADAĞ

Diyarbakır Halkevi Tarafından ayda bir Çıkarılır

DÜNYA İŞLERİ KARŞISINDA

Kendi Kendimizle İleri Geri Bir Söyleşme

Dünya işleri ne yola gidiyor?.. Bu işin sonu nereye varacak?.. Her vatandaşın dilinde ve gönlünde bu sorgular her vesile ile sürüp gidiyor. Bu sorgular; bugün dünya yüzünde yaşayan her insanın dilinde ve gönlünde de dolaşıp duruyor. Yalnız bir fark var... Bizden gayri milletler; kendi hallerine göre, belki binbir endişe ve üzüntü içindedir! Bizimki yani Türk milleti ise bugüne kadar bu olan ve biten işler karşısında en ufak bir üzüntü ve endişe duymamıştır. Ve yine de duymayacaktır. Üzüntü ve endişe bilmeyen, ve duymayan her ihtimale karşı hazır bulunmayan insanlar ve milletler içindir.

Dün yani bundan on beş yirmi yıldan evvelki zamanlarda biz de aynı yollardan geçtik. Öyle korkulu rüyalar gördük ki türkten başka her hangi bir millet o kötü

rüyaları bir görse bir daha uyanamazdı... Fakat Türk milleti, Allah'ın en kutlu ve mutlu milleti dünya kuruldu kuruldu, her zaman her devirde canlı, kanlı, üstün ve egemen yaşamış ve yaşamaya alışmış, ünlü millet; o kabuslu rüyaları bir silkinişle üstünden attı. İstirabın ve azabın tazyikile milyonlarca Türkün ruhu bir tek ruh ve kudret haline geldi ve tek bir Türk olarak cisimlendi. Bu varlığa biz zaman, zaman Mustafa Kemal, Gazi ve En nihayet Atatürk dedik...

ATATÜRK: Türkler'in atası! Hayır.. Türk milletinin tâ kendisi cihan tarihinde bir tek eşi bile bulunmayan ilâhi bir hamle ile, o günkü, dünkü ve yarınki olmuş ve olacak bütün korkulu rüyaları bir daha görünemez hale getirdi. Zira Atatürk'ün ruhunda ve şahsiyetinde toplanmış olan o ilâhi hamle kudreti Atatürk'ün devrinde

bütün Türk çocuklarının ruhuna kalbine ve kafasına (narıbeyza) halinde hareretle temamilen yayıldı ve yerleşti.

Bugün şu hakikatı bilmeyen ve anlamayan yoktur: Ana kucagından, mezar eşliğine kadar bugün dünya üzerinde yaşayan her Türk çocuğu; Atatürk'ün çocuğudur. Bizzat Atatürk'tür. Bütün bu Atatürk'lerin birleşmiş bir tek başı, yani yine Türk'ün bağrından çıkmış ve şahlanmış ikinci Atatürk'ü Milli Şefi vardır: İsmet İnönü !

Bütün Türk milleti bir tek beden, yani el, kol, gövde ve kalp İnönü ise bütün bu bedeni tam bir kuvvet ve kudret ile hareket ettirip kullanan rahmani bir baştır Bu baş sağ olsun...

Bu muvazeneli, bu çelik iradeli, bu eşsiz baş sağ oldukça Türk milleti için bu günü ve yarım, hatta yarımın en karışık olması muhtemel günlerini bile tam bir imanla karşılamaktan başka ne düşünce ve endişe olabilir.

Türk Milleti!.. Sen Allah'ın en bahtiyar milletisin. Bunu dünkü tarihin ve bugün içinde yaşadığın hayat böyle söylüyor ve böyle gösteriyor.

Geçmiş asırlarda medeniyet ve insanlık yolunda bütün başka milletlere önderlik edecek kadar canlı, cevval, çalışkan, atılğan hatta maddi, manevi hiç bir sa-

vaşa ele avuca sığmayacak kadar cesur ve uyanık olan Türk milleti sen, aziz ve mutlu milletim... Son bir iki asır içinde, kanı ve suyu karışık, öz evladın sandığın, kendinden saydığın bazı kansız ve soysuzların elinde uyutuldu... Bu oldukça derin ve ümitsiz bir uykuya benziyordu. Senin bu uzayan ve sonu gelmiyecek sanılan uykunu gören ve olmaz umutlara düşün düşmanların bu soysuzlarla el ele verdi ve seni gömmeyi, dünya yüzünden büsbütün kaldırmayı ve senin ezeli ve ebedi varlığın olan mukaddes mirasını paylaşmayı kurdu hatta tatbika başladı.

İşte yukarıda işaret ettiğim mucize bu sırada oldu. Ve sen tam bir uyanıklıkla, dünya oldukça bir daha uyumamak üzere uyanı. Bugün bütün dünyayada, olup bitenlere, aziz başımın, İnönü'nün parlak ve gördüğünde şaşmaz ve aldanmaz gözlerle bakıyorsun. Ve çelik iradenle gerilmiş bir yay gibi en umulmaz ihtimalleri karşılamaya hazır bir halde bekliyorsun.

İşte bugün başka milletlerin düştüğü endişe ve ıstırapın zerresi bile sende yoktur. Ve olmayacaktır. İşte senin aziz varlığınla diğer milletler arasındaki fark...

Yaşa Var Ol ...

S. A.

KATI' KARARIMIZ

Ömer Öner

Dünya buhranının çok ciddi ve çetin bir safhaya girdiği şu günlerde her tarafta, her çeşit millet, her çeşit devlet ve cemiyetler arasında büyük tedbirlerin alındığını görüyor ve işitiyoruz. Bu her nevi tedbirler arasında bariz şekillerle göze çarpanları daha fazla müdafaa tedbirleridir .

Sulhun müdafaaası için devamlı gayretler sarf etmiş ve bu gün dahi aynı yolda ciddi ve vakur adımlarile yürüyüşüne devamdan geri durmamış olan kahraman milletimiz elbetteki her çeşit hadise ve hareketlere karşı bigane kalamaz. Başımızda gün görmüş, umur görmüş, siyaset aleminde çevrilen bin bir çeşit entrikaların iç yüzüne nüfuz etmiş, milli cidalın en karanlık anlarında, mücadele meydanlarında amansız düşmanlarile boy ölçüşmüş ve en nihayet kati ve kahir darbesile onları yere serdikten sonra yurd ve ulusunu kurtarmağa muvaffak olmuş olan Türklük aleminin dahi kahramanları var.

Milli Şef'imiz eşsiz kahraman İsmet İnönü bizimle beraber, aynı zamanda Millî ordusunu keskin otorite ve kumandası altında dinç ve diri tutmağa muvaffak olan, bütün istirahatını onun gelişmesine, genişlemesine, kuvvetlenmesine ve daha esaslı, daha modern bir hale gelmesine sarf eden tecrübeli, dirayetli milli cidalın büyük idarecisi muzaffer kumandan Mareşal Fevzi Çakmak başımızda duruyor.

Bölüm kabul etmeyen bir birlik, aciz

ve meskenet isnad edilemeyen bir dirilik, bu gün bizde her zamandan daha fazla ve daha kuvvetli bulunmaktadır .

Çelik ordumuzun hemen bilaistisna bütün dünya kuvvetlerine olan üstünlük ve kahramanlığını izaha lüzum görmüyorum. Bu keyfiyeti düne kadar cihan tarihi isbata müktedir olmuştur. Halbuki, bu günkü ilerleyişimiz bilhassa kahraman ordumuzda düne nisbeten çok daha memnuniyet verici, bariz farklı kayit edilmektedir. Biz daha ziyade cihan sulhunun muhafazası ve milli mevcudiyetimizin müdafaaası içindir ki bu azim kuvveti seferde de hazedede de her an için elimizde tutmak mecburiyetinde kaldık .

Millî hudutlarımız dahilinde ordumuzun ilk ödevi millî varlığımızın müdafaa ve muhafazasıdır. Yoksa her hangi bir yağmagerlikle başkalarının hukukuna taarruz ve tecavüz ederek Türklük şeref ve civanmerdliğile kabili telif olmayan hareketlerde bulunmak sevdasında değildir. Hakkımızı tanıdığımız ve müdafaaası için kanımızın son damlasına kadar akıttığımız içindir ki başkalarının hakkına tecavüz ve taarruzu menfur ad ediyoruz.

Kahraman Türk Milleti :

Sizin şefinize, kumandanlarımıza ve ordunuza güveniniz kadar onların da sizlere güvenleri tamdır. Ordumuzun ve onun kıymetli kumandanlarının basiret ve uyanıklığı kadar bütün ulusun da tetikte ve uyanık bulunduğunu görmekle

28 Haziran 1940 Cuma günü Halkevi hoparlörleriyle neşredilmişti.

fevkalâde memnunuz. Bütün ulusca bu günkü yegâne vazifemiz ciddi bir uyanıklık olacaktır. Uyanık kalalım ve fakat temkini elden bırakmayalım.

Dünyanın malumidir ki cihan hakiki bir imtihan ve cidal devresi geçirmektedir. Her gün bir başka tac ve bir başka taht devriliyor, bir devlet yıkılıyor, bir imparatorluk yok oluyor.

Asırlarca hür ve mustakil yaşamış milletler bir an içinde hürriyet ve istiklallerini kaybediyorlar. Gazete ve radyolar bu günlerde bize maalesef pek acı haberler getiriyor. Asırlarca payidar olmuş büyük bir imparatorluk çöküp dağılırken kendi hatalarını gene kendi salahiyetli adamlarının ağızından işitiyoruz.

Kuvvetimiz azdı, silahımız noksandı, düşmanlarımız geceyi gündüze katıp çalışırken biz zevk ve sefaya dalmıştık. İşte şimdi onun cezasını çekiyoruz.

Bu acı derin bir acı, ızdırabının dinmesine imkân bulunmayan bir acı. Bir çırpıda yüz binlerce insanın ölümü ve bir okadar hanumanların sonuşu netice olarakta zilletle dolu esaret ve sefalet ve gene bütün neşriyat founların birer ibret dersi olabileceğini ileri sürüyor. Bu acı hakikatların bir gün gelipte yeni yeni kapıları çalabileceği ihtimallerinden bahsediyor. ve bunun için de hali hazır vaziyete göre tertibat alınmasını umumi efkâra tavsiye ediyor.

Bizim hakiki intibahımız İstiklâl mücadelesinden başlar. O günden bu güne kadar durmak ve dinlenmek bilmez bir çalışma devresi geçirdik. Her feragati, her mahrumiyeti göze aldık ve her şeye rağmen kendi anamimize kendi meziyet ve şerefimize uygun büyük ve çok kuvvetli bir ordu kurmaya muvaffak olduk. Bu günkü hazır-

lıklarımız ise aylar, haftalar, günler ve hatta saat ve dakikalar birbirlerini takip ettikçe büyük bir hızla ilerlemektedir. Biz şu günlerin icaplarına, yeni harplerin şimdiki vaziyetlerine göre hazırlanıyoruz. Bu derece ulusca, kadını, erkekimize, çoluğumuz, çocuğumuz, gencimiz, ihtiyarımız hepimiz ve hepimiz durmak, dinlenmek bilmeden hazırlanıyoruz. Varımızla, malımızla mülkümüzle' hayatımızla her şeyimizle hazırlanıyoruz. Zaman oldu, şuradan sayın halkımıza passif korunma hakkında sözler söylendi. Yurdun hemen her köşesinde bir çok tecrübeler yapıldı. Hatta paraşötcüler hakkında hitabelerde bulunuldu. Bunlara karşı alınacak kat'i tedbirler üzerinde izahat verildi. Bunların hepsi söylendi, anlatıldı ve yapıldı.

Kalben emin ve mutmainizki kahraman Türk milletinin metin kalbi pek büyük cevherlerle doludur. Onlar anlatıldığından daha çok anlamı ve yapacaklarından daha fazlasını harikalar dolu bir enerji ile yapmış olacaktırdı. Toprağının her karışımı asil kanının mayasıyla yoğurmuş ve bu suretle vatanını, istiklâl ve hürriyetini kazanmış pek çetin bir neslin evladiyiz. Aslanlar yatağı, kartallar yuvası biricik Türkiye'yi her kes tanıır. Yolunu şaşırانların vay haline...

Gesur millet, seni sana öğretmek, bedihi olan şeyler üzerinde durmak gerçi boş yere vakti işgal etmektir. Bununla beraber bazı hakikatlar vardır ki tekrarı lüzumlu görülür. Biz kendi destanlarımızı neşe zevk ve hevesle okuyoruz. Çünkü bu bizim hakkımızdır. Bunları gözden geçirdikçe kalblerimizde daha büyük bir kuvvet, imanımızda daha büyük bir metanet duyuyoruz. Aynı zamanda bu vesile ile bütün dünyaya da bir kere daha haykırarak tek-

rar etmiş oluyoruz. Dokunmayın yahar-sınız!.. Zira tanklar, tayyareler, top, makinahlar bize kâr etmez. Gehennemî kıtalar, motorize kuvvetler bizim çelik saflarımız arasına giremezler. Her Türk Mehmedciği kurulmuş birer bomba asil başının üzerinden celadet, şecaat, istiklâl, hürriyet alevleri yükselen birer volkan gibidir. Tek kelime ile onlar fedaidirler. Yaşamasını bildikleri kadar Vatani, milleti, hürriyeti, istiklâlî, şerefi, haysiyeti, namusu hulâsa maddi ve ma-nevi bütün mevcudiyeti uğrunda ölme-sini de bilirler.

Ebedi Şef, Yüce Atamız , o büyük tarihi hakikatlara ve büyük tecrübe ve vesikalara istinâden bu neticeyi bil-diği içindir ki kahraman Türk gençli-ğine hitap ederek direktiflerini verdik-ten sonra onlardan şunları istemişti.

Ey Türk gençliği ; birinci vazifen, Türk istiklâlını , Türk Cumhuriyetini ilel'ebet muhafaza ve müdafaâ etmektir. Mevcudiyetinin ve istikbalinin yegâne temeli budur. Bu temel senin en kıymetli hazinendir.

İstikbalde dahi seni bu hazinenden mahrum etmek isteyen bedhahların

olacaktır. Bir gün istiklal ve cumhuriyeti müdafaa mecburiyetine düşersen vazifeye atılmak için, içinde bulunduğun vaziyetin imkân ve şeraitini düşün-miyeceksin. Bu imkân ve şerait çok namüsaît bir mahiyette tezahür edebilir. İstiklâl ve cumhuriyete kasdedecek düş-manlar, bütün dünyada emsali görülme-miş bir galibiyetin mümessili olabilirler. Cebren ve hile ile vatanın bütün kaleleri zabtedilmiş, bütün tersanelerine girilmiş, bütün orduları dağıtılmış ve memleketin her köşesi bilfiil işgal edilmiş olabilir. Bütün bu şeraitten daha elim ve daha vahim olmak üzere, memleket dahilinde iktidare sahip olanlar gaflet ve delalet ve hatta hiyanet içinde bulunabilirler. Hatta bu iktidar sahipleri şahsî menfa-atlerini müstevililerin siyasi emellerile tevhit edebilirler. Millet fakru zaruret içinde harap ve bitap düşmüş olabilir.

Ey Türk istikbalinin evlâdı; işte bu ahval ve şerait içinde dahi, vazifen Tûra istiklâl ve cümhuriyetini kurtar-maktır. Muhtac olduğun kudret, damar-larındaki asil kanda mevcuttur.

Bizim Gelirken

I

Yine geçmek sırası hem anadan hem yardan.. (*)
Eğil de iç avucumla içirdiğim sulardan.
Sana bağışlıyorum payımı kokulardan
Yolum bir adım sonra kaybolacak gibi sarp...

Biraz da kanım açsın lâlelerin yerine.
Gönlüm konan bir kuştur telgraf tellerine
Düştü siyasilerin acemi ellerine
Vaktiyle mevsimlerin ve senin çaldığın harp.

Gözlerim kuru, çünkü barut istemiyor nem.
Vesika ek-neğidir kuşlara toplanan yem.
Dağdu haramilerin eline düştü Meryem.
Bir sabah yatağından gönlümü kaçırdı harb...

II

Çift ayak ürkerek basacağına
"Bu yer benim!" diye bassın tek ayak.
Çift el tutup etek öpeceğine
Tek kol kafa tutsun; baş dik, alın ak.
Vucut yarım olsun, gönül tam rahat.
Bize de düşüyor, şükür, bu fırsat:
Artık "Vatanı biz kurtardık!" diye
Başımıza kakan bulunmayacak!

III

Vatanı kurtarmak: vazifè ve hak
Zevkmiş kurtarılan yurttta yaşamak;
Vatan için ölmek: Bu en büyük haz.
Vatan çağırınca ne korku ne naz.
Vatan çağırınca gitmemek olmaz...

Behçet Kemal Çağlar

(Yücelden)

(*) Soğuktur suları bir tas içilmez,

Anadan geçilir yardan geçilmez. - Halk türküsü

Paraşütlerle indirme, Taarruz ve Sabotaj Hareketlerine Karşı Mukabele [*]

Kurmay Binbaşı Kemal Çakın

Mevzuum bu günün muharebe usul-lerinde yer bulan ve başlı başına birer mevzu teşkil eden yenilikleri ihtiva edecektir. Bunlardan bahs edeceklerim kısaca, Paraşütlerle indirme, taarruz, sabotaj hareketleri adı altında toplanabilir.

Hiç şüphesizki; bu gün memleket müdafaası mevzuu dahilinde geçen her bahis ve her faydalı bilgi bizi candan ilgilendirmektedir.

Dünyanın geçirmekte olduğu buhran zail oluncaya kadar, hepimizin, birinci derecede göz önünde bulunduracağımız bir tek şey vardır: Vazife!

Vazifesinin hududunu ve mahiyetini bilmeyen yani kendisinden ne beklediğini ve kendisine düşen namus borcunu öğrenmeyen bir vatandaşın sırası gelince bu borcu ödeyebilmesi elbette mümkün değildir.

İşte bunun içindirki evvelâ hepimizin üzerimize düşen vazifeleri sıralayarak sizleri tenvir etmeğe çalışacağız; Sizlere ne yapacağımızı nelerden korkmanız nele karşı da tedbirli davranmanız lazım geleceğini anlatacağım. Hiç şüphesizki, Şanlı ve muzaffer bir maziye malik olan ve bu gün kendisinden çok üstün kuvvetlere karşı bile taarruz edebilmek hassalarını taşımakta olduğu dünyaca malum bulunan Türk ordusu, Türk vatanına nereden taarruz edilirse edilsin derhal ve orada üzerine düşen vazifeleri yapacaktır. Bu vazifenin, mutlaka ve en emin bir surette

yapılacağına hiç bir Türkün (Genç, Yaşlı, Erkek ve kadın) şüphesi olmamalıdır. Bunu tekrar ediyorum.

Bu vazifenin mutlaka ve en emin bir surette yapılacağına hiç bir Türkün (Genç, Yaşlı, Erkek ve kadın) şüphesi olmamalıdır.

Bu inan bilhassa cephe gerisinde kalacak halk kitleleri için, ve bu halk kitlelerine düşen vazifelerin bihakkin yapılması için behemehal lazımdır.

Türk milleti, başı dünyanın kuruluşuna dayanan bir tarihe maliktir. Bu tarih göstermiştir ki, Dünyanın cesur ve vatansever milletlerinden yalnız biri değil en önde buunanı Türktür.

Eski Türk seferlerini tetkik edersek Türklerin açtıkları bir harbe bir kısım fertlerle değil, bütünü ile birlikte iştirak ettiklerini görürüz. Yani eski Türk seferlerinde bile kadın ve harbe iştirak edemiyen erkek ve çocuklar büyük mikyasta orduya yardım etmişlerdir.

Bununla şu neticeye varıyoruz ki, daima harp Türk için umumî bir mana ifade etmiştir. Bu günün ahval ve şartlarına bakarsak, Dünya, ancak büyük harpten beri harbi; umumî manada, milletlere teşmil eylemiş bulunmaktadır.

Bu gün ordular değil milletler çarışmaktadır.

Görüyorsunuz ki bu hal biz türkler için yeni bir şey değildir. Sarf edilecek gayret ve fedekârlıklar aynıdır. Yalnız

[*] Diyarbakır Halkevinde verilmiş ve hoparlörlerle Şehirin her tarafında dinletilmiştir.

harp şeklen başka bir kisve ile karşımıza çıkmış bulunmaktadır. Filvaki büyük harp gösterdiği eşkâl ile bize bu yabancıyı kısmen tanıtmıştır. Fakat şurası muhakkaktırki yeni harbin bilmedigimiz yenilikleri mutlaka vardır ve olacaktır.

Büyük harpte tekml memleket için değılse bile memleketin cepheye yakın olan bölgeleri için mutlak bir emniyetsizlik mevcuttu. Bugün ise bu emniyetsizlik bütün memlekete şamil bulunmaktadır. Çünkü hava kuvvetleri çok tekâmül etmiştir. Gizli kuvvetler için girilemeyecek yer sokunulmaz bir memleket köşesi kalmamıştır. Şu halde, harp olursa bildiğimiz manada bir cephe veya bir cephe gerisi düşünülmemelidir. Bilakis vatanın korunmasında, cephedekiler ephe gerisindikilerden, cephe gerisindikiler ise cephedekilerden daha çok çalışarak daha çok hassas ve fedekâr bulunarak ve daha çok emin olarak zaferin istihsalına çalışacaklardır.

Görüyorsunuzki cephe gerisi hizmetleri her biri. bir sepeple ordudan hariç kalan ve memleket içindeki hak kütlelerini teşkil eden fertlere taksim edilmiş bulunuyor.

Biliyoruz ve her an tekrar ettikçe gurur duyuyoruz:

İstiklâl savaşında, yavrusunu sırtlayıp, ordunun topçu mermilerini biricik kağınsında cepheye taşıyan türk kadınıdır. Ve yine şunu biliyoruz ki, ordu cepheye çarpışırken, gerilerin havasını hiç bir düşman nefesi ihlal etmeyecektir. Çünkü Türk milleti, kirli emellerle sağda solda dolaşması muhtemel her hain teşebbüsü mahallinde boğmasını bilen bir millettir.

Yine biliyoruzki düşman, içimize casuslarla saldıracaktır.

Cephe gerisinde emniyetsizlikler

hususla gelebilecektir.

Birbirine benzemiyen bir çok haberler kulaktan kulağa uzayacaktır.

Ve yine şunu biliyoruz veya düşünnebiliyoruz ki, bugünkü harp, çünkü harplerden bir az daha başka evsaf ve şerait altında cereyan etmektedir.

O halde, bizler yani hepimiz, ileride memleketimize bir taarruz vaki olursa yapacağımız işleri vaktinden evvel kavramış bulunmalıyız.

Cevabını vereceğim sual şudur :

Türkiye tecavüze uğrar ve harp başlarsa. memleket içindeki halka düşen vazifeler nelerdir ?

Halk neleri bilmelidir ?

Harp olursa, mütaarrız düşman, yalnız ordumuzun karşısında yer almıyacaktır. Cephe gerisi düşman için ikinci bir cephedir. Çünkü yeni zaman harpleri cephe gerisine taruzlarla başlamakta ve böylece devam etmektedir. Düşmanın hedefi, halkı yıldırma, cephe gerisinde panikler yaratmak ve cephe gerisinde bulunan her kudret kaynağına derhal taarruz etmek ve onu körtmek olacaktır.

Bunun için bir çok vasıtalar vardır. Bunlardan biri casuslardır.

Casus diye. yabancı bir devlet hesabına çalışan ve sureta bizden gözüken her yerde eli ve kolu bulunan ve hüviyetini bizden gizleyen bir fesatçı aklına za gelmelidir. Öyle bir fesatçıki, sizin hayatınıza ve hayatınızdan daha aziz olan istiklâlinize kast etmiştir. Binaen aleyh kendinizi ondan korumak, onun muhtemel zararlarını hiçe indirmek lazımdır.

O, bazan karşınıza bir dost gibi çıkacaktır. O, bazan size kendini acındıracak, himayenize girmek istiyecektir.

Muhitinizde karşılaştığınız her yabancıya karşı ihtiyatkâr bulunmanız onun ahyal ve hareketini tetkik için ilgileneceğiniz lâzımdır.

Bunlar ya, ordu hakkında haber toplamak isterler, yahut dahil memlekette yalan haberler işaa ederek, Halkın maneviyatını sarsmağa çalışırlar. Yahut, muayyen senayi bölgelerinde sui kastlar ve tahripler yapmak isterler.

Ordu hakkında haber toplamak isteyenlerin halk arasında başlıca baş vuracağı yerler, izinle cepheden dönen erler veya asker aileleridir.

Hiç şüphesiz ki, hepinizin cephede en az bir çocuğunuz veya bir kardeşiniz bulunacaktır. Kocasını cephede bulunan bir kadına, yavaş yavaş sokularak bahsi cephedeki kocasına ve kocasının mektuplarını getiren ve bunlardan bir kaçını okumak arzusunu gösteren yeni bir ahababın, kadın veya erkek kim olursa olsun, casus olması ihtimali pek çoktur. Binaen aleyh harpte asker ailelerinin orduya ait bilgilerinden hiç birini hiç bir suretle ve sebeple ve hiç bir kimseye söylememeleri lâzımdır.

Casus teşebbüslerinden sizleri alacak kadar eden diğer biri de yalan haberlerdir. Yalan haberler bazen bir memleket halkının maneviyatını öldürebilir. Çünkü en nazik bir zamanda işaa edilirler; hakikattan tamamen ve taban tabana zıdırlar. Meselâ; hiç yoktan şu havadislerin ağızdan ağıza duyulmağa başladığını kabul edelim: «Düşman cephede büyük muvaffakiyet kazanmış çok esir almış, ilerliyormuş. Durdurmak mümkün değilmiş; artık her kes başının çaresine bakmalı imiş.» İşte bu belli başlı bir fesat hadisesidir. Bu teşebbüsün hedefi hiç şüphesizki halkın maneviyatını öldürmektir. Bu havadislerin arkasından yeni bir darbeye intizar

etmek lazımdır. Çünkü düşman cephe gerisindeki çalışmalarını bir plana istinad ettirecektir.

Hülâsa: yalan haberler, halkın maneviyatının felce uğratılması için ilk vasıttır. Bu havadislerin bölgede yarattığı heyecan sönmeden, bir düşman hava taarruzu veya bir düşman indirmesi kendisini gösterebilir. Bu indirme halkı şaşkın ve mukadderata boyun eğmiş bir halde yakalarsa tabiidirki ' muvaffakiyet ihtimalleri çok artacaktır.

Casus propagandalarının ehemmiyetini size arz ve izah için zikrettiğim bu misal kâfi derecede vazihtir; Binaenaleyh bu kabil işaalara hiç bir zaman inanmanızı söylemeye lüzum var mıdır ? Şüphesizki hayır.

Şimdi sizden dilediğimiz ve beklediğimiz bir vazife vardır. Düşününüz bakalım bulabileceğiniz? Tecrübeler şunu göstermiştir ki, bulunması pek kolay olan bu vazife, halk kitleleri tarafından hiç bir zaman istenildiği kadar yapılamamıştır. İşte sırası gelince sizden bu vazifeyi zamanında ve çok çabuk yapmanızı isteyeceğiz. Vazifeniz : derhal bize cevap vermektir:

Bu yalan havadisi kim çıkarmıştır ?

Bu mücrim kimdir.

Bunu vatandaş , sen bulacaksın. Söyleyen en aziz ahababın dahi olsa, yakasına yapışacak , kısa bir tahkikatın sonra , havadislin kaynağını bulacak , ilgili devlet makamlarına mücrimi göstereceksin ; yek vücut bir milletin safları arasında yabancı bir uzviyetin yaşamasına asla imkan tasavvur edilemez. Büyük şehirlerde bir az müşkülce olan bu vazifenin ifası, köylerde şüphesizki çok kolaylaşmaktadır. Çünkü yabancı, uzviyete kendisini his

ettirmeden giremeyecektir. Fakat bu da bir şarta muallaktır. Köylümüz benim size anlattığım gibi ve hatta benim size anlattığımdan daha açık ve daha pürüzsüz ifadelerle maksadı kavratsa. vazifesini öğrenirse.

Cephe gerisine musallat olacak düşman, yalnız casus değildir. Bundan başka, düşman hava kuvvetlerinin, memleket içine yapacağı taarruzları da hesaba katmak lazımelecektir. Son harp göstermişti ki, düşman paraşütlerle de cephe gerisine indirmeler yapmaktadır. Bu suretle cephe ordu çarpışırken cephe gerisinde de yer yer cephele teessüs etmektedir.

Belçika ve Hollanda da, hatta Fransada cephe gerisine indirilen kuvvetler, halkın maneviyatını kırmağa ve cephenin çabuk çözülmesini temine çalışmışlardır. İlk tecrübelerin muvaffakiyetle neticelendiği kabul edilebilir.

Bunun sebebi ikidir:

Birincisi, usulun tatbikata yeniliğidir. birden bire düşmanı hiç ümit edilmeyen mevkilere kadar varmış görmek şüphesiz, civarda büyük telaşa ve paniğe sebep olmuştur. Bunun diğer sebebi halkın bunları havadan paraşütlerle inmiş değil, cepheyi yararak ve otolara bindirilerek sevk edilmiş kuvvetler olduğunu tahayyül eylemesi olmuştur. Bilahare, düşmanın tatbik ettiği bu usul öğrenilince, paraşütlerle yere indirme usulu, tatbikattaki ilk muvaffakiyet bakış çehresini değiştirmiş bu modern gerilere taarruz sistemi, müdafî tarafın aldığı tedbirler karşısında, sahibine çok pahalıya mal olmağa başlamıştır.

Yarın bir gün tahminimiz hilafına bizim vatanımıza da göz dikmesi muhtemel her hangi bir düşmanın memleketimiz içine paraşütlerle indirmeye teşebbüs etmesini tabii görmeli, bunlara

mukabele için şimdiden kendimizi tec-hiz etmeliyiz. Bilirsek baskına uğramış olmayız. Bilakis daha evvelden alacağımız tedbirler sayesinde bu baskın yapmak istiyen düşmanı bir mücrim gibi yakalar iş üstünde bastırır ve ortadan kaldırırız. Bunu iyice kavramamız için bir misalle vuzuklandıracağım :

Düşman, cephe gerisinde her hangi bir yere havadan indirmeğe başladığı takdirde, buraya sevk edebileceği tayyarenin büyüklüğüne ve adedine göre insan indirebilecektir.

İnenler- paraşüt denilen ipekten yapılmış ve tayyareden atlayınca açılan büyük şemsiyelere sarılarak tayyarelerden atlarlar. 40 tayyare en çok 40 insan atabilir. Bu tayyareler büyük yolcu tayyareleridir. Şüphesiz ki düşmanın bu evsftaki tayyareleri mahduttur. Ben size mevcudun azamisinden bahsediyorum. Ve bir tayyareden on kişinin atladığını kabul ediyorum. Bunlardan mühim bir kısmı paraşütün açılmamasından, heyecandan ve yere enişte dikkatsizlik ve maharetsizlik yüzünden sukut ederek parçalanacaklardır. Netekim tecrübeler bunun böyle olduğunu ispat etmiştir. Bundan başka yer müdafaa silahlarla bunlardan mühim bir kısmı havada iken avlanacaklardır. Binaenaleyh bunların yarısını ancak yere inebildiklerini ve tutunduklarını kabul edebiliriz. Fakat ben bu hesabı düşman lehine olarak yani, yerden ateş edilemediğini ve hepisinin yere inmiş olduğunu kabul ederek devam edeceğim .

İnen dört yüz tüfekli veya tabanca-lı neyapabilir. Soruyorum?

Eğer indikleri yer sınai bir tesis yani fabrika, koprü, istasyon gibi mühim bir yer ise mutlaka burada hava

ve yer müdafaa birliklerimiz bulunacaktır. O halde bunlar zararlı bir iş görebilmek için evvela yanlarındaki muayyen miktarda cephaneye ile bizim müdafaa kıt'alarımızı yenmek mecburiyetindedirler.

Şimdi düşünelim:

Savaşta bizim Topçumuz var. Onların yok. Ağır makinalı tüfegimiz var. Onların yok.

Savaşta bizim bol cephanemiz var. Onların yok.

Savaşta bizim insan menbalarımız var. Onların yok

Köylülerimiz, Şehirlilerimiz, Cıvar kıt'alarımız şüphesizki düşmanın indirme yaptığı bu yere telaşsız sukûnetle ve hatta memnuniyetle koşacaklar ve burada kendisini kendi isteğiyle harp harici kılan sergüzeştçi bir düşman yığınını kısa bir zamanda tepelemeğe başlayacaklardır. Şüphesizki kuvvetlerimiz evvela inen düşmanı dört taraftan saracak ve onu kıs kıvrak bir ateş çemberi içine alacaktır.

Düşman inen bu kuvveti yeniden takviye edinceye kadar indirme sahasında inenlere nisbet çok üstün kuvvetlerimiz toplanmış ve düşman imha edilmiş olacaktır.

Burada hepinizin nazarı dikkatini bir noktaya celp edeceğim:

Her hangi bir düşmanın, memleketimiz içine havadan paraşütlerle indirme yapmasından korkmuyorum.

Çünkü biliyoruzki topraklarımızın her tehlikeye karşı korunmasında Cumhuriyet hükümetimiz gerekli bütün tedbirleri almıştır. Ordumuz cephe de çalışırken geride halk kitleleri ordunun bir benzeri gibi, memleket müdafasında şerefli vazifeler alacaktır.

Memleket dahilinin korunması vazifesi

tesini alan askeri teşkilata her ferdin icabında yardımda bulunması asıldır.

Müdafaasız bir köy civarına inmeye başlayan paraşütlü düşman kuvvetleri evvela bu köy halkının mutlak olan mukabelesine uğruyacaktır. Komşu köyler, derhal bu harekete iştirak edecekler silah diye ellerinde, köylerinde neler varsa, kazma ve küreğe kadar, kullanmak suretiyle düşmanın ortadan kaldırılmasına çalışacaklardır. Tabiidir ki kısa bir zaman içinde kıt'alarımız indirme yerine varacak ve bu düşmanın suratla imhası için kahir olan kudretini kullanacaktır.

Sözlerime başlarken de bahs ettiğim gibi:

Havadan yere atılanlar, beyaz şemsiyelere bağlı olarak inceklerdir. Bunlar hakkında bilgisi olmayan insanların bunları havadan inerken meleklerle benzetmeleri veya yine evvelce arz ettiğim gibi, fesatlık yapanların bunları falan göye gökten melekler inmiş gibi safsatalarla etrafa yaymaları hiçte hatıra gelmez bir şey değildir. Sizlere izah ettiğim gibi, paraşütlerle indirme çok zayıf ve ümitsiz bir teşebbüstür. Ancak ya yerden desteklenirse veya yerdekileri ürkütürse muvaffakiyet vad edebilir. Bizim memleketimizde yabancı yoktur, olanlar da, hepinizin gözü önünde, hepinizin dikkat ve teyakkuzunuz altındadır. Çünkü böyle olması lazımdır.

Ürkmek meselesine gelince:

Bunun üzerinde çalışacağız. Köylümüze bunu anlatacağız ve onlara diyeceğiz ki;

Köylü vatandaş, havalar bulutlandı, dünya yeniden karıştı. Biliyoursunki aylardan beridir uzaklarımızda harp oluyor. Bu sefer, yalnız yerde değil havada da harp var. Bu sefer havadan Tayyarelerle cephenin

gerilerine bile asker indiriyorlarmış. Nasıl oluyor diye düşünme, olur. Çünkü paraşüt diye kapalı bir şemsiye yapmışlar, büyük bir tayyareden silahlı insanlar şemsiyelerle tayyarelerden atılabiliyorlar. Bunlar atlar atlamaz, şemsiye kabarıp ve atlıyanı yavaş yavaş toprağa ulaştırır. Eğer yarın bir gün memleketimize tecavüz ederlerse belki, köyünün yanına bile bunlar bir gün içinde gelebilirler. Fakat gelecek olan bu tehlike hiçte tehlike denecek kıymette değildir. Bir tayyareden atlayan on adam ne yapar. Daha toprağa düştüğü anda sersemlemiştir. Kendine gelmesi için bile zaman ister. Bundan başka toprağa düşerken belkide bir tarafı kırılacak kendiliğinden ortadkn kalkabilecektir.

Silahın bile olmasa evindeki kürekle, kazma ile koşarsan, iş tamamile değişir. Belki asker ve jandarma gelmeden sen onları haklısın, haklıyamasan bile etrafa zarar vermesine meydan vermiyeceğini muhakkaktır.

Bir vazifen de ilk vasıta ile, telefon bulunan bir yere adım koşturmak ve uğradığın taarruzu bildirmektir. Bu vazifeni yaparken de soğuk kanlılığını göstereceksin. Hakikati olduğu gibi haber vereceksin, düşmanı haber verirken çok göstermek çok defalar az göstermekten daha zararlıdır. Bunu iyi bil!

Vereceğin haberde, köy halkının savaşa başladığını bildirmen kâfidir.

Çabuk kuvvet gönderin demek bile fazladır. Çünkü sen istemezsen bile o otomobile, kamyonla Otobüsle gelecektir. Şunu bilki, yurdu muvafaa için o anda daha bir çok kuvvetlerimiz ayaktadır. Harekte hazır bir halde işaret beklemektedir. Bundan başka şunu da unutmayacaksın:

Havadan atlıyanlar için tunlar me-

leklerdir, Gökten insan hiç inermi? diyenler de olacaktır. Bilki bunu söyleyen de inenle beraberdir. O halde evvela söyleyeni, sonra ineni tepelemelin :

Bu günkü harp milletin her ferdinden en yüksek derecede fedekârlık vatanseverlik beklemektedir.

Bu günkü harp, milletin her ferdinin kadın ve erkek her türlü sürprizlere vaktinden evvel kendisini hazırlamış olmasını istemektedir.

Bu günkü harp, yalnız beşer zekasının en ulaşılmaz seviyesinden değil, aynı zamanda insan takatinin en son zerresinden de istifade etmeyi zafere varmak için birinci şart olarak öne sürmüştür bulunmaktadırlar.

Bundan başka en nazik ve en müşkül gibi gözüken ahval ve şerait altında bile azim ve iman her türlü beşeri kuvvetlere hakim bulunduğuna şüphe yoktur.

Harp tarihimiz Türk azim ve imanını, dünyaya örnek olacak kadar yükseklerde tutmaktadır. Atamızın, Milli Şef'imizin, memleket için başlı başına bahtiyarlık olan yüksek riyaseti altında Cümhuriyet hükümetimiz vatanın müdafaası için gereken tedbirleri almış bulunmaktadırlar.

Kuvvetli bir ordu ve donanmaya ve fedekâr ve vazifesini bilir bir hava ordusuna malik olan genç ve kuvvetli-Türkiye Cümhuriyetinin üstünde esen emniyet havasının hiç bir zaman ihlal edilmeyeceğine inanımız olmalı, bununla beraber her an taarruza uğrıyacakmışız gibi, hazır bulunmaya büyük bir kıymet ve ehemmiyet vermeliyiz.

Çünkü, hazırlanan karşılar. Ve karşılıyacığı bilenene kimse dokunamaz. Yahut dokunmağa cesaret edemez.

KÖY DAVASI "ŞEHİRLEŞMEK", DAVASIDIR.

Dr. Behice Sadık BORAN

Köy kalkınması memleketin dahili meselelerinin başında geliyor. Bu hususta ileri sürülen fikirlerde iki türlü hâleti ruhiyenin hâkim olduğu görülüyor. Biri, hayırperver, merhametli kimselerin aldığı tavırdır. Sürdüğü basit ve iptidai hayattan dolayı köylüye acımak ve onlara yardım etmek arzusuyla elbise ilaç dağıtmak, köye doktor götürmek vesaire. Diğeri, köy ve köycülüğün romantikleştirilmesi ve bir köy ütöpisi kurulmasıdır. Köy ütöpisinde yapılmak istenen şey köyü «köy» olarak idame ettirmek, insanları toprağa bağlı bırakmak, şehirlere muharecetine mani olmaktır. «Tekrar tabiata dönmek» neviden romantik, köyü idealize eden bir zihniyettir. Bu noktai nazarların her ikisi de köy meselesini halletmek için lâzım gelen reel ve rasyonel zihniyete yabancıdır. Zira «köy meselesi» ni kendi başına bir mesele addediyor ve bizatihi halle kalkıyorlar. Köyün daha geniş cemiyet bünyesindeki mevkiini nazarı itibare alıyorlar. Halbuki köy meselesi daha cemiyet bünyesi zaviyesinden görülmedikçe meselenin mahiyeti anlaşılabilir ve anlaşılabilir halde edilemez.

Hali hazırdaki cemiyet bünyesinde başlıca «köy» dediğimiz içtimai taazzuv şekliyle «şehir» dediğimiz içtimai taazzuv şekli yanyana bulunuyor ve beraberce daha geniş manâda cemiyetin bünyesini teşkil ediyor. Bu iki içtimai taazzuv şekli ayrı neviden hayat

şartlarına istinat ediyor ve onun için de ayrı neviden taazzuv tiplerine mensuptur. Mesele zaman ve mekânda yanyana bulunan bu iki içtimai taazzuv şekli arasındaki ayrılığı ortadan kaldırmak, içtimai bünyeye mütecanis, ahenkli bir şekil vermektir.

Köy ve şehir arasındaki ayrılık ve bundan mütevellit meseleler Türkiyeye hâs değildir. Teknoloji bakımından en ileri memleketlerden olan Amerika Birleşik Devletlerinin bu günkü dahili meselelerinden başlıcası ziraate ve zürra sınıfına ait olanıdır. Bizi işgal eden «köy meselesi» daha geniş ve umumî olan köy ve şehir, ziraat ve sınaî istihsal münasebetleri meselesinin bir başka şeklidir. Köyle şehir arasındaki aykırılık, ziraatle ticaret ve sanayi arasındaki aykırılıktan, bu istihsal organizasyonlarının farklı mahiyetlerinden ileri geliyor. Bu ayrılıklar, iş bölümü ve farklılaşmanın neticesidir. Farklılaşan konfeksiyonlara göre nüfus zümreleri ayrılır, Ziraat toprak üzerinde dağılmış nüfusunun, ticaret ve sanayi toprak üzerinde temerküz etmiş nüfusunun fonksiyonlarıdır.

Nüfusun toprak üzerinde temerküz etmesi kendi başına mühim içtimai neticeleri olan bir vâkıdır. Dağılmış nüfus, dağılması dolayısıyla, gevşek, kısımları birbirleriyle sıkı irtibatla olmayan, bölümlü bir içtimai organizasyonun şartlarını haizdir. Nüfusun temer-

Siyasî ilimler mecmuasının haziran nüshasından alınmıştır.

küzü ise, eger diğer içtimaî şartlar müsaitse, fertler arasında sıkı bir alıp vermeğe, müsait bir içtimaî taazzuva münce olur. Diğer taraftan, ziraî istihsalin organizasyonu ziraî zümrelerin içtimaî taazzuvunu bölümlü, atomik ve içtimaî hayatını müstakar ve durgun yapacak mahiyettedir. Ticaret ve sanayi teşkilâtı ise bu işlerle meşgul zümrelere iyice taazzuv etmiş bir içtimaî teşkilât ve mütehavvil, müte-nevvi, dinamik bir hayat verecek mahiyettedir. Şehir ve köy hayatındaki bu farkları doğuran şartları kısaca hülasa edelim:

1 — Ziraî istihsale hâkim olan şahsî küçük mülkiyettir. Ziraî istihsal adette çok, vüsatçe küçük cüzler - çiftlikler, tarlalar - halinde teşkilatlanmıştır. Bu küçük istihsal cüzleri toprak parçalarından müteşekkil olduğundan bütün bir memleket genişliğinde dağılmıştır. Halbuki ticaret ve sanayi yeri büyük nüfus kütlelerinin temerküz ettiği şehirlerdir. Ticaret ve sanayi teşkilâtının istikameti gittikçe artan bir temerküze doğrudur. 70 - 100 bin kişi bir fabrikada çalışabiliyor ve hepsi de diğer milyonlarca kimse ile beraber aynı şehrin dar hudutları dahilinde ikamet ediyorlar. Ticaret ve sanayi teşkilâtı mahiyetleri itibarile insanları toplayıcı nevindendir.

2 — İş bölümü ve farklılaşması bakımından da ziraatle ticaret ve sanayi arasında bir ayrılık müşahade ediyoruz. Ziraî müstahsil hem sermayenin sahibi, hem işletici ve idarecisi, hem de istihsalde bilfiil çalışan bir kimsedir. Ziraî amele ancak ziraî müstahsile yardım edici mahiyettedir. Aralarında tam bir iş farklılığı, ihtisaslaşma yoktur. Sanayi mâmulâtına nisbetle ziraî istihsalin tenevvüü çok azdır.

Demek ki fonksiyonların farklılaşması bakımından da ziraî istihsal iyice taazzuv etmemiş bir teşkilâta tâbidir. Zira taazzuv derecesi fonksiyonel farklılaşma ve farklılaşan kısımların mütetekabil tabiiyet derecesine bağlıdır.

Ticaret ve sanayide ziraate zıd vaziyetlerle karşılaşılıyor. Ticaret ve sanayi büyük mikyasta iş bölümü ve farklılaşmasına tâbidir. Ve bunun mütemimi olarak farklılaşan parçaların mütetekabil tabiiyeti ve bağlantısı da fazladır. Bu farklılaşma ve bağlanma dolayisiyle ticaret ve sanayi teşkilâtı büyük nüfus kümelerini iyice taazzuv etmiş bir hale getiriyor.

3 — Ticaret ve sınaî istihsal maki-neleşmiştir. ve makineleşmesi artmaktadır. Makine, rasyonel prensiplerin, ilmi bilginin tatbikinin ifadesidir. Büyük mikyasta farklılaşan fonksiyonların büyük cüzler halinde teşkilatlanması da ancak rasyonel usullerle mümkündür. Bu teşkilat içinde yer alan fertlerin birbirleriyle olan münasebeti gayri şahsî nevidendir. Yaptıkları iş onlar için sadece maişetlerini temin hususunda kazanç vasıtasıdır. Fertler işlerine mülkiyet ile bağlı değillerdir. İş hayatının bu rasyonel, gayri şahsî tabiatı şehrin teşkilâtında ve umumî hayatında da mevcuttur. Şehrin mekân dahilinde taavvuzunda farklılaşma vardır. Şehir mintakalara ayrılmıştır; Bankalar ve büyük ticarethaneler mintakası, perakende küçük ticaret, lokanta ve sinema tiyatro mintakası amele evleri, orta sınıf evleri, zengin ikametgâhlar mintakaları vesaire. Kesif bir münakale ve muhabere sistemi şehrin mintakalarını birbirine bağlar ve şehrin muhitinden merkezine ve merkezinden muhitine doğru mütemadi bir insan akışı intaç eder. Şehir insanının hayatında

zaman taksimatının büyük ehemmiyeti vardır. O hayatını dakika, hattâ bazan da saniyelere göre âyarlamağa mecburdur. Şehirde komşuluk asgâri derecededir. Komşu komşuyu tanımaz. Şehirde ev mülkiyeti az olduğundan halkın çoğu kiracıdır; bir mahalleye bağlanmaz. Sık sık yer değiştirir. Aile vahidlerinin hacmi çok küçülmüştür. Tek yaşayan fertler de çoktur. Şehir hayatı her cihetten hareketli, mütenevvi ve mütehavvildir.

Yalnız dahilen nüfusun temerküzü ve taazzuvu bakımından değil, fakat bir cemiyet bünyesinin hariçle teması bakımından da şehirler dünya mikyasındaki cereyanların, tesirlerin toplandığı yerdir. Şehirler hariçle olan münakale ve muhabere yolları üzerindedir. Bunun için bir şehir insanının tâbi olduğu içtimâî tesirler köy insanına nisbetle mikdarca çok ve mütenevvidir. Hulâsa şehir insanı rasyonel, gayri şahsî, hareketli mütenevvi bir hayat tarzındaki bu vasıflar şehir insanının şahsiyetinde tecelli eder. Umumiyetle şehir insanı daha ileri görüşlü daha geniş kafalı, değişikliğe daha alışkın intibak kabiliyeti daha fazla olan bir şahsiyettir.

Ziraatte ve köydeki vaziyet bu hususlarda da ticaret ve sanayide ve şehirde olanın aksidir. Ziraat en az makineleşmiş istihsal sahasıdır. Buna ilâveten fonksiyonların farklılaşmasının ilerlemiş olmaması, istihsal cüzülerinin küçük oluşu, ziraî teşkilatın ticaret ve sınaî teşkilat derecesinde rasyonelleşmesine mani olmuştur. Şehir hayatındaki gayri şahsîlik, rasyonelleşme, hareket ve değişme ziraî hayatta yoktur.

Ziraî istihsal fertlerden ziyade aileler tarafından ifa edilir. Küçük şahsî mülkiyet ziraatin bel kemiğidir. Bunun için sıkı olarak aileye ve ailenin iskân ettiği ve işlettiği toprağa bağlıdır. Ziraat çiftçi için sadece kazanç temin eden gayri şahsî bir vasıta değil, aile veya ananeye bağlı bütün bir hayat tarzıdır.

Ziraî istihsalin bu şartları köy hayatında ve şahsiyetinde de tecelli eder. Köy hayatına hurafat, örf ve adât, otoritesini maziden alan, değişmiyen kıymetler hakimdir. Köy şahsiyeti şehir şahsiyetine nisbetle daha muhafazakâr istikrara alışkın, rasyonel bilgidenden rasyonel usullerden uzakta kalmış bir haldedir.

Yukarıdaki kısa mukayeseden görülmüyor ki her safhada köy ve şehir hayatı birbirinden farklıdır. Bu ayrılığın kökü ziraî istihsalle, ticarî ve sınaî istihsalin organizasyonları arasındaki farklardadır. Köy meselesi bu farklardan neşet ediyor. Meselenin halli ise ziraati ticaret ve sanayideki tempoya, uydurmaktadır. Zira ileri olan teknik, ileri olan teşkilat tarzı şehirde olmalıdır.

Esasen köyde ayrı ayrı olarak yapmak istediğimiz şeylere bakarsak bunların şehir vasıflarını köye getirmekten başka bir şey olmadığını görürüz. (a) Köydeki hayat seviyesini yükseltmek, köylüyü müreffeh kılmak istiyoruz. Bu arzunun tahakkuku ziraî istihsalin inkişafına bağlıdır. Bu inkişaf ise ancak ileri tekniği, iş farklılaşmasını, mahsulün kalite ve tenevvüünü artırmakla, kısacası ziraî istihsal organizasyonu değiştirmekle olur. (b) Köy insanını ileri fikirli, hurafattan ve ananeden

kurtulmuş, rasyonel, bilgili kültürlü hale getirmek istiyoruz. Bu vasıflar şehir şahsiyetinin vasıflarıdır. Köy hayatına ve köy şahsiyetine arzu edilen vasıfları verebilmek için bu vasıfların dayandığı maddi hayat şartlarını köye getirmek lazımdır.

Zira insan şahsiyeti okunan değil, yaşanan hayatın vasıflarına

göre teşekkül eder. Yaşanan hayat tarzı ise cemiyetin bünyesini teşkil eden maddi şartlara ve nüfusun taazzuv şekline istinat eder. Köy içtimai taazzuv şekli içtimai tekâmülde geride kalmış bir şeklin ifadesidir. Köyü köy olarak bırakmak değil, şehirleştirmek lazımdır. Bu bakımdan köy davası, şehirleşmek davasıdır.

MANİLER

*Sanmıştım ki gönlümün
Ufkunda yapsa düğün
Kanaadından vurulup
Göksüme düşer bir gün.*

*Bu zanla bir yel oldum,
Saçında tel tel oldum.
Ateşle kuruyan
Köpürmüş bir sel oldum.*

*Beni dağlara attı,
Dağları bana kattı.
Hasretin ummanına
Sonra bir pula sattı.*

*Zülfünde deste, deste
Sesim olunca beste;
Hayalden şifa verdi
Bana bu son nefeste.*

*Onunla yaşıyorum,
Aşkını taşıyorum.
Aşksız ölen, yaşayan
Her şeye şaşıyorum.*

*Kalplere kalp katan o,
Saltanat o, sultan o
Başka bir kudret değil
Öldüren, yaşatan o.*

*Dadım biraz kal da git,
Benliğime dal da git.
Gülmeye gideceksin
Bari beni al da git.*

Nihat Başta

MUSİKİ TERBİYESİ

Ihsan Onal

Müzik terbiyesinin inkılaplar tarihindeki mühim mevki ve ehemmiyetinden uzun uzadıya bahs edecek değiliz, yalnız şukadar söylemek isteriz ki bir ulusun ergenlik ve yükselişinin, ilerleyişinin en büyük ölçülerinden birisi de müzik terbiyesine verdiği büyük ve şumullu ehemmiyettir. Burada tarihte büyüklerin söyledikleri bir kaç sözü yeri gelmişken söyledikten sonra sözlerime devam edeceğim.

Ebedi Şef ATATÜRK dördüncü halk partisi kongresinde aynen şöyle söylemiştir. Bir ulusun yeni değişikliğine ölçü musikide değişikliği alabilmesi ve kavrayabilmesidir. Periklisin hocası Damon bir kavmin adet ve anelerini değiştirmek için rübabına bir tel eklemek veya eksiltmek yetişir demiştir. Yine Çin filezoflarından Konfoçyüs bir ulusun nasıl idare edildiğini anlamak için onun musikisini tetkik ediniz demiştir. Bilhassa biz Türkler bu büyük şumullu ehemmiyeti bir kat daha artırmaya mecburuz. Yüksek ve eski bir medeniyete sahip olan

bir ulusun her halde yüksek ve kıymetli bir müzik kültürü de olacaktır.

Tarihin henüz karanlık değise bile vazih olmyan derinlikleri içinde büyük ulusumuzun müzik mazisini eşmek, bediaları meydana çıkarmak, onları hakiki ve medeni ilim ve teknik şuuriyle kıymetlen-dirmek; bu suretle ulusal ve evrensel bir türk müziğinin diriltilmesine ve tahakkukuna çalışmak lazımdır. Buda ancak bu günkü ve yarınki nesle müzik şuurunu ve müzik duygu ve bilgisini vermekle mümkündür. Bu şuur ve kültür hiç şüphesiz annenin ninişiyle başlamakla beraber hakiki ve şuurulu karakterini okullarda elde eder. Müzik bir lisandır ve çocuk için lüzumlu bir lisandır.

Diğer lisanlarda söylenmiş olan bir mevzuu lisanların en iptidaisinden daha az katiyetle anlatabilir. Buna mukabil kendine mahsus öyle bir ifade şiddetine, öyle bir heyecan anlatma kudretine maliktir ki, konuşulan lisanların hiç birisi nekadarkı mükemmel olursa olsun, bu hususta ona ye-

tişemez. Bütün lisanlarda olduğu gibi onun da muhtelif lehçeleri, kaba ve bozuk lisanları ve hatta apaş takımı arasında söylenen Argosu vardır. Oda makul Etimolojik ve fonotik ve kendi hayallerini istediğı gibi tasvir eden yazılara maliktir.

Musiki lisani da iyi ve yahut fena konuşulabilir, veyahut az veya çok doğru yazılabilir. Rubinstayın adında bir musikisinin diyorki musiki lisannın da öğrenilmesi öteki lisanlara benzer. Çocuklukta elde edilen lisan gibidir. Yaş ilerlemiş olanlar için bu iş biraz zordadır.

Öteki lisanlar pratik ve yahut nazariyatla öğrenildiğı gibi musi-

kide bu iki tarzda öğrenilir. Onun da kendisine mahsus bir edebiyatı vardır. Bestekâr bir edip derecesinde yazan adamdır. Şarkı söyleyen veyahut çalan kimselerde birer okuyucudurlar. Birisi kelimeleri diğeri sesleri kullanır. Fakat maksat birdir. Heyecan uyandırmak veyahut alakayı celp etmek.

Musiki evrensel bir dildir. Hayatın bütün hislerini ahenkli bir surette anlatır. Ve diğeri lisanlar gibi medeniyetin terakkiyatına tabi olarak muhtelif zamanlarda ve ayrı ayrı memleketlerin ihtiyaçlarına göre ağır ve mantiki bir tekâmülle sonsuz bir surette değişir.

Bir zat musikiyi şöyle tarif ediyor. Musiki heyecanların dilidir.

Baykuş

*Baykuş ner ötüşünde gönlün ıztırabını
Aktır katre katre gecenin saçlarına;
Sanra bir ah sūs olur zulmetin taşlarına.*

* *
*

*Yorulun gözlerini kapayınca şafaklar
Mahzun mahzun sallanır elinde gamın kını,
Baykuş! Mecruh gönlümü tatlı hicranınla sar!*

Celâl Güvenç

TÜRK KÖYLÜSÜ VE SPOR

Nüzhet Baba

Bütün cihanla birlikde biz Türkler de beden terbiyesi sâhasında sporu ana vâsıta olarak kabûl etmiş bulunuyoruz. Maarifimiz genç Vekil'le onun bu işe getirdiği genç bir arkadaşın çalışmalarıyla işi prensip noktasından halletmiş ve plânla çalışmaktadır. Daha doğrusu mekteplerimiz muayyen ve dar sistemcilerin tesirinden kurtulmuş, rejime uygun, hürriyet ve demokrosi mefhumlarına yakışan yeni bir çağır üzerinde yürüyor.

Beden terbiyesi Umum Müdürlüğü mesâisini yüzde seksen spor üzerinde teksif etmiştir. İçinde yaşadığımız buhranlı günlerin yarattığı maddî varlık bertaraf edilince Umum Müdürlük bu işlere büyük bir kadro ve büyük maddî fedekârlıklarla elkoyacaktır.

Askerî mekteplerimiz, ordumuz, donanmamız aynı yol üzerinde azimle ve ehemmiyetle yürüyor. Türk askeri ve Türk subayı ezeli hassası olan sportmenlik ve centilmenlik iycablarını spor sahalarında hergün benliğine bir kat daha indiriyor. Bu yandan hakikiyaten iftihar edecek, sevinecek durumdayız.

Fakat nihayet bütün bu hareketlerin düne kadar bir cepheli kalmak korkusu vardı. Modern sporu Türk köylünün kapılarından içeri sokamamak, köylünün ayağına kadar götürmemek korkusu.

Parti'mizin köyde spor işlerine el

koymasıyla zail olan bu vaziyet cidden mühimdir.

Acaba hayatı zor işlerle, çetin bir mücadelele ibaret köylü için beden terbiyesi ve spor bir ihtiyaç mıdır ?

Umumiyet itibariyle köylü şehirliden daha sıhhatli, daha mukavemetli, belki de halinden daha memnundur. Buna rağmen dayanıklı olan köylünün işi yeknasaktır. Yüzde seksen belî bükük olduğu halde çalışır. Bu vaziyette uzun seneler alışmak bünye üzerinde az çok fena tesirler yapmaktan hâli kalmaz.

Köylüye müyesser olan nimetlerden açık heva ve bol güneş şüphesiz ki biz şehirlilere çok daha az güler yüz gösterir. Fakat buna mukabil köylünün yıkanma vasıtaları azdır. Bu hal ise onun cildi ve nesci üzerinde fena bir tesir yapar.

Köylü bütün dünyada şehirliye nazaran hareketlerinde biraz daha beceriksizdir. Bu da hareketlerinin yeknasaklığından ileri gelir. Köylü daha ağır ve daha zor harekete gelir. Bu da onun hayat şartlarından doğan bir neticedir.

Köylünün şehirliden bir farkı da o, senenin muayyen aylarında çalışır, muayyen aylarında hemen hemen hiç çalışmaz. Bundan da vücudunun âhenkli surette inkişaf imkânları azalmış olur.

Şehirli diye aşağı yukarı standard bir tip vardır. Halbuki iklime, hayat

ve ziraat şartlarına, toprak, su ve sair müessirlere göre köylünün bünye, ve mizaç vasfı değişir. Meselâ Karadeniz kıyısındaki Rizeli ile Orta Anadolu köylüsü arasında çok bariz farklar görürüz. Karadenizli hırçın, asabî, daha becerikli ve çevikdir. Orta Anadolu ise daha sabırlı, daha temkinli ve daha sâkindir. Sâhil çocuğu insafsız bir denizle uğraşdığı için çabuk, çevik ve atik olmak mecburiyetindedir. Orta Anadolu ise yavaş yavaş iş görmek, toprağını, çıkını, cubuğunu uzun zaman aynı tempo ile başarmak sâyesinde muvaffak olur. Birdenbire olanca hızıyla çalışırsa bu sür'atle harman sonuna kadar dayanamaz.

Köylünün şehirliye nazaran bir farkı da şehirli daha neş'eli daha coşkun, köylü ise durgundur.

Bu izahlarla köylüye beden terbiyesi ve sporun bir ihtivaç olduğunu ortaya koymuş oluyoruz:

Acaba köylünün bu ihtiyacına nasıl cevap verebiliriz?

Şüphe yok ki 44 bin küsur Türk köyünün hepsine birden spor vasıtaları kullanmasını, kullanmaktan haz duymayı temin edecek öğretici elemanları kısa bir zamanda te'min, maddî imkânlar nisbetinde başarılı işlerdendir.

Köy sporunda birinci derecede rolü köy öğretmeni ve eğitmenleri oynarlar. Köylümüz umumiyet itibarıyla kendi sporlarından, güreşden, atdan, ciridden köylü rakslarından mâ'dasına çok az vâkıfıdır.

Köye sporu yayarken başlıca iki nokta üzerinde durmamız icab eder:

- a) Millî sporlar, modern sporlar
- b) Vasıta, imkân ve rehberler.

Memlekette, itiraf etmek mecburiyetindeyiz ki uzun ihmal senelerinin ba-

kıyesi olarak yer yer millî sporlarımız da unutulmuş gibidir. Meselâ şarka doğru ve Orta Anadolu'da güreş pek azalmıştır. Bu hâlin sebebini araştırmaktansa hemen çaresine bakmak daha hayırlıdır. Yine at ve atıcılıkta da ihmale uğramış memleket parçalarımız vardır. Bir zamanlar nişancılığın ile tarihe geçen türk ona dedesinden miras kalan bu sporu kana kana yapacak imkân bulamamaktadır.

Modern sporlara gelince, bunlardan köylümüz pek azını tanır.

Bütün bunların üstünde iki mülâhaza daha vardır: spor vasıtasıyla vatan müdafaasına daha çabuk er yetiştirmek, daha elverişli bir köy gençliği elde etmek ve sporun içtimâî bünye üzerindeki yapıcı te'sirlerinden istifade suretiyle de köyde cemiyet hayatını daha canlı tutmak.

Bu mütalaalarla köyde sporun belki de şehirden daha mübrem bir ihtiyaç olduğunu ortaya koymuş oluyoruz.

Partimizin el koyduğu köyde spor işleri işte bu mertebeye ihmâl gelmez bir durumdadır.

Köyde spor işlerine evvelâ millî sporlardan başlamalıyız ve netekim de öyle başlanmıştır. Meselâ hiçbir düğünde, ufak bir dernekte güreşi asla ihmal etmemeliyiz. Hattâ daha modern propaganda vasıtalarına müracaat ederek eski pehlivanlarımızın menâkibini köy çocuklarına eldeki bütün vasıtalarla yaymalıyız. Millî güreşçilerimizi köy köy gezdirerek halka göstermeliyiz.

At ve binicilikte de aynı şekilde hareket etmeliyiz. Sâir millî sporları da canlandırmak için nahiye müdürlerine varıncaya kadar bütün mülki ve askerî

makamları bu işlerle yakından alakadar kılmalıyız. Bu işte teşvik mahiyetinde köylümüze büyük mükâfatlar verilmeli ve köy delikanlıları şehirlerdeki gösterilere iştirak ettirilmelidir. Unutmamalıyız ki spor her şeyden evvel rağbet ve müsabaka mes'alesidir. Kuru kuru ya spor yapınız demekle halkı spora teşvik mümkün olamamaktadır.

Köy sporları arasında milli raksların da büyük yeri vardır. Zeybek dansları Erzurum, Sivas, Erzincan ve türlü rakslı oyunlarımız vardır ki bunlar köylümüzün, neş'esi fikri ve içtimai varlığı üzerinde olduğu kadar bünyevî inkişafına da son derece faydalı vasıtalarıdır.

Atıcılık ve nişancılık sporlarını birinci plânda göz önünde bulundurmaktır şarttır. Mümkün olduğu takdirde askere gitmeden bütün köy delikanlıları atış vazifelerini görmüş olmalıdırlar.

Köyde sudan çok az istifade edildiğini görüyoruz. Yüzme aşağı yukarı

sahil boyuna inhisar etmektedir. Halbuki göller, nehirler, çaylar vardır ki buralarda behemahal yüzücülüğü yaratmalıdır.

Modern jimnastiklere ve sporlara gelince bunları en basitinden başlayarak tatbik gerekir. Esasen bir sürü bahalı malzeme ile işe başlamakta mana yoktur. Jimnastik alât ve edevatının basit nûmuneleri bizzat böyle yapılabilir. Koşu gibi, atlamak, zıplamak, tırmanmak gibi tabii sporlar için ne büyük tesisata, ne de tedariki güç tehezata ihtiyaz yoktur. Bunlar daha ziyade teşvik gösteri, müsabaka ve mükâfatlarla yerleşdirilir ve kökleştirilir.

Bütün bunlar beden terbiyesi sahasında Türk köyüne borçlu olduğumuz vazifelerdir. Bunların bir ay evvel tahakkukuna uyanık bir titizlikle hepimiz elden geldiği kadar ve her fırsatta yardım borcumuzdur.

Geçen Günlerden Sonra

*Hicranlar sıza sıza çağlayan oldu
Yerleşen sevinçler kökünden yolundu
Bilmiyorum bana böyle ne oldu
Göz yaşım hicranların merkezi oldu.*

* *

*Tatlı hayulleri yaşattıkça ben
Çiçekler benim için sararıyor.
Neş'eler olgun, bir gün isterken dünden
Heyhat beni bu gün elemeler sarıyor.*

Nabahat İşildar

BİBLİYOGRAFYA

DÜNYA TARİHİ

1919 dan 1937 Yılına kadar

Leon Cahen Raymond Ranze Emile Follnais

Tercüme eden : Galip kemali Söylenezođlu

Ankara Kütüphanesi, Tarih serisi : VII Kanaat Kitapevi

K. Baykal

Kitap şöyle tertip edilmiştir :

Bir mukaddime

Giriş :

1914 — 1918 muharebesi

Fasıl I : Harbin esbabı

Fasıl II : Avrapada harp

Fasıl III : Deniz harbi

Fasıl IV : Müstemlekelerde harp

Fasıl V : Sulh muahedeleri

Birinci kitap

Versailles muahedesinin yapıcı gayreti

Milletler cemiyeti ve beynelmilel iş teşkilatı

Fasıl I : Milletler cemiyeti

Fasıl II : Beynelmilel iş teşkilatı

İkinci kitap

Asrımız dünyasındaki iktisadi hayatın umumi şartları

Fasıl I : Sanayideki değişiklikler

Fasıl II : İktisadi hayatın mali teşkilatı

Fasıl III : Hitlerizmin zaferine kadar milletler

Fasıl IV : Milletlerin beynelmilel yaşama şartları
Üçüncü kitap

Şimdiki düâyanın siyasi ve içtimai değışiklikleri

- Fasıl I : Almanya: Versaillesden - 1925 e kadar
Fasıl II : 1925 ten sonraki Almanya
Fasıl III : XIX ve XX ci Asırda Latin Amerikası
Fasıl IV : Şimdiki müttelit Amerika devletleri
Fasıl V : Aksayi şark—Şimdiki Japonya
Fasıl VI : Japonyanın iktisadi yayılması
Fasıl VII : Çin—Japonyanın Askeri yayılması
Fasıl VIII : Harpten beri Fransanın umumi vaziyetine bir bakış
Fasıl IX : 1929 dan bu güne kadar Fransa
Fasıl X : Büyük Britanya 1914 ten bugüne kadar
Fasıl XI : İngiliz imparatorluğu
Fasıl XII : Şimdiki İtalya
Fasıl XIII : 1917 den beri Rusya—Çarlığın sükutu
Fasıl XIV : Sovyetler Rusyası tarihi

Netice

Bu bahisleri yazan kitap 522 sayfadır. Bahislerinden de anlaşıldığı gibi içinde yaşadığımız devreyi çok güzel canlandırıyor. Biz bir çok mukavele, muahede, anlaşma, pakt duyuyoruz. Bir kısmının esaslarını biliyoruz. Fakat bir çoğunun teferruatını bilmiyoruz. Günün mühim harp ve siyasi meseleleri hakkında tefsirlerde bulunuyoruz. Bir devri hazırlayan amiller daha evvelki hadiselerdir. Bu günü de eski hadiselerle beraber müşahede ve tefsir etmeli. Bu amilleri işte bu kitapta mükemmel görüyoruz. Meselâ: sayfa 68 den sonra (Versay muahedenamesi kocaman bir vesika olup mühim maddeleri şunlardır:) der ve izah eder: A— Cemiyeti akvan B— Arazi hakkında maddeler. C— Tamirat D— İktisadi vetireler E— Terki teslihat F— Kefaletler.

Keza 145 nci sayfada 1929 buhranı esbabı ile çok güzel izah ediliyor.

Zamanımızdaki siyasi ve içtimai inkişaf (III cü kitap) da 1925 e kadar Versailles Almanyası. Sayfa 401 de Mosolinin idareyi ele alması...

Hülasa bu günü hazırlayan bütün sebep ve hadiseler mufassalen izah edilmiş. Her münevver gencin okuması lâzımdır.

HALKEVİ HABERLERİ

MENFİ PROPAGANDALARA KARŞI

Halkevimizin Haziran ayı içindeki faaliyetinin mühim bir kısmını Menfi Propagandalar ve Paraşütçülüğe karşı mücadele teşkil etmiştir.

Bunun için Halkevimizde aşağıda yazılı konferanslar verilmiş ve bu konferanslar Hoparlörlerle neşr edilmiştir.

15/Haziran/940	Cumartesi	Süheyl Beken: Paraşütçülerle mücadele
16/	„ 940 Pazar	Seyfi Alpan : Menfi Propagandalara karşı
17/	„ 940 Pazartesi	Kâzım Baykâl: 5 nci kolla mücadele
18.	„ 940 Salı	Ahmet Baytaş: Paraşütçülerle mücadele
20.	„ 940 Perşembe	Kurmay Binba- Havadan gelecek tehli-
sısı K. Çakın : kelere karşı
22.	„ 940 Cumaratesi	Osman Ocak : Hükümetin hadiseler kar-
şısındaki siyasetine itimat
23.	„ 940 Pazar	Kâzım Baykal: Vatan müdafaasında fert-
lerin rolü
25.	„ 940 Salı	Kurmay Binba- Havadan gelecek tehli-
sısı K. Çakın . kelere karşı
28.	„ 940 Cuma	Ömer Öner : Kat'i kararımız

Bunlardan başka köylere de hey'etler gönderilmiştir. Eu hey'etler 24 Haziran Pazar günü Nahiyeye merkezleri olan Mermer ve Pirinçlik ile merkezi vaziyette bulunan Tilalo ve kara Kilise köylerine giderek evvelceden verilen haberle toplanmış olan Halk ve civar köyler mü-
messilleri ile bu mevzular üzerinde konuşulmuş ve kendilerine düşmanın bir memleketi içinden yıkmak için kullandığı yeni vasıtalar hakkında izahat verilmiş ve Paraşütçülere karşı alınacak tedbirler anlatılmıştır.

Konferanslar

Hoparlör neşriyatımız devam etmektedir. Menfi prokaganda ve Paraşütçülüğe karşı verilen konferanslardan başka veremden korunma mevzuu üstünde de hoparlörle bir müsahabe yapılmıştır.

Temsil

Bu ay temsil kolumuz Salonumuzda içtimai yardım menfaatına kör piyesini ce Sivereğe giderek Himmetin oğlunu temsil etmiştir.